

DOKAZOWAĆ (35) *vb impf*

Wszystkie samogłoski jasne.

inf dokazować (1). ◇ *praes 1 sg* dokazuję (1). ◇ *2 sg* dokazujesz (1). ◇ *3 sg* dokazuje (7). ◇ *2 pl* dokazujecie (1). ◇ *3 pl* dokazują (4). ◇ *praet 2 sg m* dokazowałeś (1). ◇ *3 sg m* dokazował (10). *f* dokazowała (1). ◇ *3 pl m pers* dokazowali (3). ◇ *fut 1 sg* będę dokazować (1). ◇ *3 pl* dokazować będą (1). ◇ *imp 3 pl* niechąy dokazują (1). ◇ *part praes act* dokazując (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w. s.v. dokazać.

1. *Czynić, działać, osiągać, dokonywać czego: efficere, facere, obtinere, perpetrare, pertendere, pervincere Cn (18) : HistHel C3; Silna iest ręká páńka/ siła dokázuie KochPs 178; [Jan Tarnowski] nád mniémánié y nád nádzieię wálfę/ częłto wiele dokázował. OrzJan 66, 61.*

dokazować czego (9): Iednego czału gdy na pałaczu krolewłkim przy krolu był tham ryczerłkich á dworzłkich łztuk dworzanie dokazowali *BielŻyw 63; Bánáiás fyn Ioiády mężá bárzo mocnego/* który wiele rzeczy dokázował [*qui multa opera perpetrabat*] *Leop 1.Par 11/22; BibRadz 4.Esdr 15/16; OrzJan 66, 93; WSzechmogący y wieczny Boże/* który łam dziwnych y cudownych rzeczy dokázuiefł/ rácz opátrzyć łługi twoie *LatHar 627. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [tego: iż] (1): czału trołzeczkę wolnieyłzego záchwyćiwłzy/ *nunc tandem* tego/ com iuz chwilę vmyłłł dokázuię *RybGęłli A2.*

Zwrot: »morderstwa [nad kim] dokazować« = mordować (1): czemu tákiego morderłtwá nád temi dokázuiefł/ ktore do łwego miełzkánia zálóleczeńie? *LatHar 152.*

»zwycięstwa [nad kim] dokazować« = zwyciężać (1): bárzo máło tych co prawdziwego zwycięłthwá nád łobą y nád namiętnościami łwoimi dokázuią *WysKaz 13.*

a. *Walczyć (5) : Po Ortigiey byłá Pentezilea/ ktora dokázowálá v Troiey/ iákom o niey piłł. BielKron 297v.*

dokazować przeciw komu (1): Hurdá Gynwiłowic [...] miał Syná Dowmantá wielkiej dzielności Męžá/ który z Kieyłtutem przewážnie á częłto dokázował przeciw Krzyżákom *StryjKron 355.*

Zwrot: »mężnie dokazować« (2): Thenże w prufkiey bithwie mężnie dokázuiąc zginął. *MiechGlab 30; StryjKron 617.*

W przen (1) :

Zwrot: »kuflem dokazować« (1): Skoro trochę podrołcie kuflem dokázuie/ Vpiwłzy łie/ ná łzkápie po izbie hárcuie. *BielSjem 21.*

2. *Dowodzić, okazywać, przekonywać [czego] (17) :* moc wzroku [...] prółto łpołem pochodzi ku rzetzi widomey, Dokazuie tego podobienłtwo Iż gdy kto łtoi w dole głębokim, tędy ku niebu patrząc może gwiazdy widziec *GlabGad B6; BielSpr 28; Ztądże piłzczkowie y lane łwiece: ktore dozwolono byłó iáwnie miewác przed łobą Duelliułowi/ [...] dla męłtwá ktorego w bitwie przeciw Kártáginenłom mężnie dokázował [ob rem adversus Poenos preclare gestam], ModrzBaz 118v.*

dokazować komu czym (1): iijz ijm tego [*że jest Krystusem*] dokazuie łłowy ij vczynki/ oto go chcieli kamionowatz. *OpecŻyw 65v.*

dokazować czym (4): Alexander który był [...] nazwan Wielkim/ tego tak mową częłto iako vczynkami częłciey dokazował. *KwiatKsiąż Mv; KochSz C3; WujNT 835. Cf dokazować komu czym.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tego (2); iż (2)] (2): OpecŻyw 23; WÍzakoż tego y łam rozum dokazuie człowieczy/ iż Liczba iest nauka barzo zacna y pożyteczna. KłosAlg Av.

Zwroty: »męstwa dokazować« [w tym: nad kim (2), przeciw komu (1)] [szyk zmienny] (1): [Herkules gdzie] o bełtyey iákiey ábo Smoku vsłýłzał/ tám bieżał/ á nád nim męstwá dokázował. SkarŻyw 189; wśyłcy dla zwycięstwá/ Dokázuią iák Litwá ták Tátarzy męstwá StryjKron 732; Káždy łie tego bárzo łácnó dowie/ Ze Rycerz męstwá ręką dokázuiie KochCz C3; WerGość 237; ArtKanc L4; WyprPl A4; KmitaSpit A2v.

Szeregi: »dochodzić i dokazować« (1): Náuczyłz łię łurowey iego łpráwiedliwóści/ ktorey nád zieloną gáłáfką ták łrodze dochodził y dokázował. LatHar 258.

»dowodzić i dokazować« (1): Iżes grzechu niemiál/ dowodzi ij téż dokazuie tego oyttza twego wiecznoftz OpecŻyw 23.

W przén [czego] (1) :

Zwrot: »męstwa dokazować« (1): á ci tego [zamieszania] nawięcey czynią/ ktorzy łą niezwyčáyni/ pierzchliwi/ [...] iedno domá próznuiąc [...] przy kuflu męstwá dokázuiąc BielSpr 25v.

Synonimy: 1. czynić, dokonywać, działać; 2. dowodzić, przekonywać.

Formacje pochodne cf KAZAĆ.

*Cf **DOKAZOWANIE***